

“Zo zouden ze dat in het bedrijfsleven nooit doen”

column bestuursforum, Arjen Siegmann – wetenschappelijk medewerker WI

OP DE AGENDA van de commissievergadering stonden enkele stukken waar insprekers en burgers belang bij hadden, dus het was druk. Er werd druk gediscussieerd met de wethouder, die na afloop de toezegging deed om op onderwerpen nog nadere informatie te verstrekken. Toen brak er iets bij een van de bezoekers: “wat is dit voor een geleuter, er word helemaal niets besloten! Daar zou je in het bedrijfsleven niet mee weg komen”.

Voor CDA-bestuurders op alle niveaus zal dit voorbeeld bekend voorkomen. Je werkt aan een onderwerp, hebt veel contacten met betrokken burgers en ambtenaren, en je denkt goed bezig te zijn. Toch wordt je geconftreerd met wantrouwen. Het is niet de meerderheid die zo denkt, maar het is wel luidruchtig. Sowieso blijven negatieve reacties vaak langer hangen dan we zouden willen.

Het wantrouwen van burgers wordt al snel vertaald in ‘de kloof’. Volksvertegenwoordigers zouden losgezogen zijn van de werkelijkheid en niet begrijpen wat er op straat leeft. Nieuwe vormen van inspraak en democratie zijn nodig om ons systeem van de ondergang te redden. Deze kritiek is van alle tijden, zoals het gevleugelde woord van Abraham Kuyper “teleurstelling is in het parlementaire stelsel ingevleescht”.

De nieuwste kritiek komt van David van Reybrouck in zijn boek “Tegen Verkiezingen”. Hij pleit voor een systeem waarbij betrokken burgers uitgeloot worden om politieke beslissingen te nemen. Dit zou leiden tot eerlijkere en doorzichtigere besluitvorming die op een natuurlijk draagvlak kunnen rekenen van de bevolking.

Voorstellen voor nieuwe democratische structuren zijn prachtig, maar leiden ook aan een utopisch manco: het gaat er vanuit dat als de juiste structuur er is, mensen het vanzelf eens kunnen worden. Dit staak haaks op de werkelijkheid, waar we het vaak *niet* eens worden met elkaar. Er blijven fundamentele verschillen in opvatting, die opkomen uit verschillen in levensovertuiging en geloof. In de christendemocratische traditie onderkennen we dit expliciet: mensen leven in gemeenschappen en vinden daarin zingeving en waarde. De politieke sfeer is een andere, waarin harde noten gekraakt moeten worden en is niet bedoeld om iedereen hetzelfde te laten denken.

Om het sterk uit te drukken: politiek heeft een element van “georganiseerd ruzie maken”. Het is niet altijd ruzie, en het is niet altijd georganiseerd, maar het is wel realistisch beeld van de praktijk denk ik. De ene partij ziet de dingen fundamenteel anders dan de andere, en ze verwerpen bijkans elkaars gedachtegoed. De enige reden dat dit toch nog goed gaat is gelegen in de rechtsstaat, bestuur en democratische instituties.

Binnen het CDA bestaat een lange traditie van denken over christelijke politiek en democratie. Arie Oostlander gaf ooit de volgende vier kenmerken van een gezonde democratie: 1. aanvaarding van het gezag van normen die boven mensen uitgaan; 2. de erkenning van eigen samenlevingsverbanden zoals staat en kerk; 3. de oproep aan burgers en samenleving om hun beslissingsrecht te aanvaarden; 4. inperking van de regel ‘de meerderheid beslist’, ten bate van de rechten van minderheden. Deze vier kenmerken zijn helaas niet universeel geaccepteerd en blijven daarom zo actueel als nooit tevoren. We kunnen ze toepassen in alle situaties van openbaar bestuur en politiek waar mensen actief zijn en verantwoording gevraagd wordt over de structuur van inspraak en besluitvorming.

En de vergelijking met het bedrijfsleven? Politieke besluitvorming doet het zo slecht nog niet. Sterker nog, een nieuwe trend in de advieswereld heet *Deep Democracy*. Daarin worden politieke vormen van besluitvorming toegepast in het bedrijfsleven, met aandacht voor minderheids-standpunten en gericht op het creëren van draagvlak. Misschien wijst de pijl wel de andere kant op dus, en kunnen managers nog heel wat leren van het georganiseerd ruzie maken van de gemeenteraad.